

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ В УМОВАХ ВІЙНИ, ПОВОЄННОГО
ВІДНОВЛЕННЯ ТА ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ МАТЕРІАЛИ XIX Всеукраїнської
науково-практичної конференції (звітної) Інституту професійної освіти НАПН України
(27 – 28 березня 2025 р.). С.209-215**

УДК 377.3:37.091.12

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ВИКЛАДАЧІВ КОЛЕДЖІВ:
ТЕХНОЛОГІЇ ТА ПІДХОДИ**

Олександр Ямковий,
*кандидат педагогічних наук,
молодший науковий співробітник
відділу фахової передвищої освіти
Інституту професійної освіти НАПН України,
<https://orsid.org/0000-0001-6919-3515>
e-mail: yamkovoyasasha@ukr.net*

Анотація. Професійна компетентність викладача включає володіння сучасними методами навчання, здатність до інноваційної діяльності, гнучкість у використанні технологій та адаптацію до потреб студентів. У цьому контексті значну роль відіграють педагогічні технології, що сприяють системному розвитку фахових і особистісних якостей педагога.

Ключові слова: професійна компетентність, викладач коледжу, технології навчання, безперервна освіта.

**DEVELOPMENT OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF COLLEGE
TEACHERS: TECHNOLOGIES AND APPROACHES**

Oleksandr Yamkovyi,
*candidate of Pedagogical Sciences,
junior research fellow of the Department
of Professional Pre-Higher Education of the Institute
of Vocational Education of the NAES of Ukraine
<https://orsid.org/0000-0001-6919-3515>
e-mail: yamkovoyasasha@ukr.net*

Abstract. The professional competence of a teacher includes mastery of modern teaching methods, the ability to innovate, flexibility in the use of technologies and adaptation to the needs of students. In this context, pedagogical technologies play a significant role, contributing to the systematic development of the professional and personal qualities of a teacher.

Keywords: professional competence, college teacher, learning technologies, continuing education.

Сучасні освітні процеси вимагають від педагогічних працівників постійного вдосконалення професійної компетентності. Динамічний розвиток суспільства, цифровізація навчання, зміни в педагогічних методах і засобах навчання зумовлюють необхідність безперервного підвищення кваліфікації педагогів. Саме тому питання розвитку професійної компетентності педагогічних працівників є актуальним і вимагає глибокого вивчення ефективних технологій, які можуть бути застосовані у цьому процесі.

Відповідно до Закону України «Про освіту» (2017), компетентність – це «динамічна комбінація знань, умінь, навичок, способів мислення, поглядів, цінностей, інших особистих якостей, що визначає здатність особи успішно соціалізуватися, провадити професійну та/або подальшу навчальну діяльність».

Л. Хоружа (2011) визначає професійну компетентність педагога як сукупність теоретичних знань, практичних умінь, досвіду, особистісних якостей, які забезпечують ефективність і результативність його педагогічної діяльності. В. Введенський (2003) під професійною компетентністю педагога розуміє здатність педагога ефективно здійснювати професійну діяльність: швидко оволодівати сучасними способами діяльності та успішно виконувати професійні обов'язки. Також він зазначає, що професійна компетентність не зводиться лише до набору знань та вмінь, а визначає необхідність їх ефективного застосування в реальній освітній практиці. Важливою є думка В. Кременя (2003), який зазначає, що компетентність учителя полягає в здатності супроводжувати процес самопізнання, саморозвитку учня, динамілізувати його відповідно до конкретних сутнісних задатків кожної дитини. Педагогові потрібно оволодіти низкою компетентностей, щоб здійснювати професійну діяльність.

Отже, професійна компетентність педагогічного працівника – це комплекс знань, навичок і особистісних якостей, необхідних для ефективної педагогічної діяльності. За аналізом праць науковців можна визначити такі ключові компоненти професійної компетентності: методична компетентність (здатність до використання ефективних педагогічних методів і технологій); психолого-педагогічна компетентність (розуміння вікових і психологічних особливостей студентів); дослідницька компетентність (вміння аналізувати освітній процес та впроваджувати нові методики); цифрова компетентність (здатність використовувати сучасні технології в освітньому процесі); комунікативна компетентність (уміння ефективно взаємодіяти з здобувачами освіти та колегами); предметна компетентність (знання в професійній галузі та володіння певними засобами навчання у сфері навчального процесу).

Сучасний педагогічний працівник повинен постійно вдосконалювати свої професійні компетенції, щоб відповідати викликам сучасної освіти. Розвиток професійної компетентності викладача є ключовим чинником забезпечення якісного навчального процесу. В основі цього процесу лежить низка принципів, які визначають ефективність професійного зростання педагогів.

Основними принципами розвитку професійної компетентності педагогічних працівників є:

- *Безперервність як основа професійного зростання.* Розвиток професійної компетентності є постійним процесом, що триває протягом усієї кар'єри педагога. Освітній процес безперервно змінюється, з'являються нові педагогічні методики, технології та підходи, тому важливо постійно вдосконалювати свої знання й навички. Система підвищення кваліфікації має бути гнучкою, доступною та спрямованою на актуальні виклики освіти, що дозволяє педагогам залишатися затребуваними та ефективними у своїй професійній діяльності.

- *Інтерактивність як засіб активного навчання.* Сучасні методики навчання передбачають активну участь педагогів у процесі професійного розвитку. Це може реалізовуватися через різноманітні форми навчання, серед яких: тренінги та майстер-класи, що дозволяють здобути практичні навички; вебінари та онлайн-курси, які забезпечують доступ до новітніх знань; кейс-методи, що дозволяють вирішувати реальні професійні завдання; проєктна діяльність, яка сприяє набуттю практичного досвіду та навчанню через реальні виклики.

- *Практична спрямованість у розвитку компетентності.* Процес професійного розвитку повинен орієнтуватися на вирішення реальних завдань освітньої діяльності. Педагоги мають можливість не лише засвоювати теоретичні знання, а й застосовувати їх на практиці, відпрацьовуючи нові методики викладання, створюючи авторські розробки занять та інноваційні освітні проєкти.

- *Персоналізація як підхід до індивідуальних потреб.* Кожен викладач має свої професійні потреби, інтереси та рівень підготовки. Тому система підвищення кваліфікації повинна враховувати індивідуальні запити освітян, пропонуючи варіативні форми навчання. Це можуть бути традиційні семінари, індивідуальні консультації або самостійне навчання за допомогою цифрових ресурсів. Гнучкість у виборі методів сприяє ефективному засвоєнню нових знань та їх застосуванню в практичній діяльності.

- *Інноваційність у професійному розвитку.* Важливою складовою розвитку професійної компетентності є використання сучасних цифрових технологій та новітніх педагогічних підходів. Серед таких методик: STEM-освіта, дистанційне навчання, адаптивне навчання тощо.

- *Колаборація як важливий елемент розвитку.* Взаємодія між педагогами є важливою умовою професійного зростання. Спільне обговорення освітніх проблем, обмін досвідом та взаємне навчання сприяють формуванню сильних професійних спільнот. Для ефективного професійного розвитку педагоги можуть залучатися до: професійних об'єднань викладачів, де можна ділитися знаннями та отримувати підтримку; коучингу та менторингу, що сприяють розвитку через наставництво; участі у науково-практичних конференціях та форумах, де можна дізнатися про новітні тенденції та обмінятися ідеями з колегами.

- *Оцінювання та рефлексія як шлях до вдосконалення.* Регулярний аналіз власної діяльності дозволяє педагогам оцінювати свої успіхи, визначати зони для вдосконалення та впроваджувати ефективні методики. Зворотний зв'язок від колег, здобувачів освіти та батьків є важливим джерелом для професійного зростання, оскільки допомагає виявляти сильні та слабкі сторони педагогічної практики та своєчасно коригувати підхід до навчання.

Розвиток професійної компетентності педагогів забезпечується через упровадження ефективних технологій навчання та підвищення кваліфікації. Технології розвитку професійної компетентності педагогічних працівників – це сукупність методів, засобів і прийомів, спрямованих на підвищення рівня професійних знань, умінь і навичок освітян, їхню здатність ефективно виконувати професійні завдання в умовах сучасної освіти. Розглянемо ключові технології, які сприяють розвитку професійної компетентності педагогів.

Інформаційно-комунікаційні технології передбачають використання освітніх платформ, таких як Moodle, Google Classroom, які дозволяють організовувати дистанційне та змішане навчання, що значно підвищує доступність навчальних матеріалів для студентів. А відеоконференції зв'язок через Zoom, Microsoft Teams, Google Meet забезпечує можливість проведення лекцій, семінарів та консультацій у режимі реального часу, що сприяє покращенню комунікації між викладачем та студентами.

Метод кейсів та проблемне навчання є ефективними підходами до формування аналітичного мислення та навичок вирішення проблем. Використання реальних або змодельованих ситуацій у навчальному процесі дозволяє студентам застосовувати отримані знання на практиці, підвищуючи їхню мотивацію та залученість у процес навчання. Наприклад, під час вивчення економічних дисциплін студенти можуть аналізувати кейси компаній та розробляти стратегії виходу з кризових ситуацій. У медичних закладах освіти можуть використовувати клінічні випадки для навчання майбутніх лікарів діагностиці та прийняттю рішень. Проблемне навчання сприяє розвитку критичного мислення, навичок командної роботи та прийняття рішень в умовах невизначеності.

Коучинг і наставництво передбачає передачу досвіду від більш досвідчених викладачів до молодих педагогів, що сприяє швидшій адаптації до вимог освітнього процесу. Використання таких методик, як індивідуальні коуч-сесії, групові тренінги, обмін досвідом, допомагає викладачам покращувати свої педагогічні та комунікативні навички, а також бути більш гнучкими у своїй професійній діяльності.

Гейміфікація у навчанні передбачає використання ігрових елементів та технік у навчальному процесі, що допомагає зробити навчання більш захоплюючим та ефективним. Використання ігрових елементів підвищує мотивацію студентів, сприяє кращому засвоєнню матеріалу та розвиває навички співпраці. Серед популярних інструментів для гейміфікації виділяються: Kahoot (створення інтерактивних вікторин і тестів); Quizizz (можливість проводити ігрові опитування в режимі реального часу); Duolingo (платформа для вивчення мов з елементами гри); Classcraft (система мотивації

учнів, що нагороджує їх за активність і досягнення). Гейміфікація також включає використання рівнів, балів, нагород та місій, що підвищує інтерес студентів до навчального процесу.

Проектна діяльність та участь у наукових заходах дозволяють викладачам та студентам працювати над реальними завданнями, застосовуючи отримані знання на практиці. Це може бути розробка інноваційних освітніх проєктів, дослідження в певній галузі або створення нових методик навчання. Зауважимо, що участь у науково-дослідній діяльності, публікація статей, участь у конференціях сприяє професійному зростанню викладача.

Таким чином, застосування сучасних технологій і підходів сприяє підвищенню професійної компетентності викладачів коледжів, робить їхню діяльність більш ефективною та цікавою. Використання цифрових технологій, інтерактивних методів навчання, наставництва та гейміфікації дозволяє педагогам адаптуватися до викликів сучасної освіти, забезпечуючи якісну підготовку студентів.

Список посилань

1. Введенський, В. Н. (2003). Моделювання професійної компетентності педагога. *Педагогіка*, 10, 51-55.
2. Закон України «Про освіту» №38–39. (2017). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>
3. Кремень, В.Г. (2003) Сучасний стан, проблемні питання діяльності та перспективи розвитку професійно-технічної освіти. *Проблеми інженерно-технічної освіти : збірник наукових праць*, 5, 7-12.
4. Хоружа, Л. Л. (2011). *Етична компетентність майбутнього вчителя початкових класів: теорія і практика : монографія*. Інститут педагогіки АПН України.